

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิตฯ วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2545

“...ยาเสพติด มันทำให้เกิดความเดือดร้อนหลายอย่าง โดยที่ไม่ได้ตั้งใจทั้งทางราชการ โดยตำรวจ โดยโรงพยาบาล โดยคณะเอกชนต่างๆ เดือดร้อนและสิ้นเปลืองและก็คนทั่วประเทศก็สิ้นเปลือง แทนที่จะมีเงินทอง มีทุนมาสร้างบ้านเมืองให้สบาย ให้เจริญ มัวแต่ต้องมาปราบปรามยาเสพติด มัวแต่ต้องมาเสียเงิน ค่าดูแลรักษาทั้งพวกเขา ทั้งพวกที่เป็นคนเดือดร้อนอย่างนี้ก็เสียทั้งเงินและเสียทั้งชื่อเสียง ต่างประเทศเข้าชี้หน้าเมืองไทยว่าเมืองไทยนี้แหละเป็นต้นเหตุของยาเสพติด...”

กระแสพระราชดำรัสในเรื่องยาเสพติดนี้ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญระดับชาติที่ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายจะเป็นหน้าที่เฉพาะของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จำนวนคนไทยติดยาเสพติดมีถึง 7.3 ล้านคน จากประชากร 62 ล้านคน หากพิจารณาจากผู้ไชยาเสพติด 7 ล้านคน คนหนึ่งคนเสพยาวันละเม็ด ในหนึ่งวันจะมีคนเสพยาเสพติดถึง 7 ล้านเม็ด เขาขายกันเม็ดละ 120 บาท จะเห็นได้ว่าในแต่ละวันต้องเสียเงินไปกับยาเสพติดประมาณ 840 ล้านบาท (ประมวล รุจนเสรี. 2546 : 1) ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ จากสถานการณ์ดังกล่าวรัฐบาลได้มองเห็นภาวะปัญหายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอย่างมาก จึงได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 กำหนดแนวทางพลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยใช้กลุ่มพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดมาเป็นพลังในการกำกับดูแล ช่วยเหลือผู้เสพ ผู้ค้า ใช้ทั้งมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคม แต่ก็ยังเป็นเพียงการทำให้ขบวนการค้ายาเสพติดได้หยุดชะงักลงชั่วคราวเท่านั้น

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชน โดยใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาก็เป็นแนวคิดที่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ในระยะยาว ทั้งนี้เพราะองค์กรชุมชนหรือชุมชนมีแกนนำชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ค้า ผู้เสพ และประชาชนทั่วไปอย่างแนบแน่น มีกระบวนการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมมองประชาชน มีการสอดส่องดูแลทั้งผู้ค้าและผู้เสพ ระบบการแจ้งข้อมูลข่าวสาร การส่งต่อฟื้นฟู และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งหน่วยงานสาธารณสุขประโยชน์ต่างๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในเขตคลองเตยถือเป็นพื้นที่การแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรงแห่งหนึ่งของประเทศ

ความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและใช้ทุนทางสังคมในการจัดการเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดที่ชุมชนต้องเผชิญ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนคลองเตย ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชนคลองเตยหลังเสร็จสิ้นโครงการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด พุทธศักราช 2546
2. เพื่อศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนคลองเตย ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนคลองเตย ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเสร็จสิ้นโครงการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ในชุมชนลือค 7,8,9 และชุมชน 70 ไร่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชุมชนแออัด โดยการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิกของกลุ่มกิจกรรม ผู้ค้า ผู้เสพยา ผู้นำองค์กรภาคประชาชนในเขตคลองเตย จำนวน 28 คน

นิยามศัพท์

ความเข้มแข็งของชุมชน

หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนคลองเตยรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน มีการเรียนรู้ การจัดการ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกัน

ชุมชนคลองเตย

หมายถึง ชุมชนล๊อค 7,8,9 และชุมชน 70 ไร่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชน ที่มีสภาพปัญหาเสพติดขั้นรุนแรง

การแก้ไขปัญหาเสพติด

หมายถึง การดำเนินงานเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยง ติดตามดูแลผู้ติดยาและผู้เสพ เพื่อการ แก้ไขปัญหาเสพติด ในชุมชนล๊อค 7,8,9 และชุมชน 70 ไร่ โดยใช้กระบวนการขององค์กรชุมชน

สถานการณ์ยาเสพติด

หมายถึง สภาพปัญหาเสพติดในด้านผู้ค้า ผู้เสพ ผู้จำหน่ายยาเสพติดและกลุ่มเสี่ยง ของชุมชนล๊อค 7,8,9 และชุมชน 70 ไร่ รวมทั้งสภาพความรุนแรงของปัญหาเสพติดในชุมชน ช่วงหลังเสร็จสิ้นโครงการประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด พุศจิกายน 2546

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยชุมชนและองค์กร ชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป